

הכנסת העשרים וחמש

יוזם : חבר הכנסת יונתן מישרקי

פ/25/2987

הצעת חוק עוסק זעיר, התשפ"ג-2023

הגדרות

1. "לקוח" – מי שהתקשר עם עוסק זעיר בעסקה זעירה ;

"לקוח עסקי" – לקוח שהוא אחד מאלה :

(1) תאגיד ;

(2) עמותה רשומה ;

(3) חברה לתועלת הציבור ;

(4) עוסק מורשה כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-

1975¹ (להלן – חוק מס ערך מוסף) ;

(5) עוסק פטור כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף.

"המנהל" – כהגדרתו בפקודת מס הכנסה² ;

"עוסק זעיר" – מי שהתקיימו בו כל אלה :

(1) המנהל, או מי שמינה לשם כך, רשם אותו לפי בקשתו כעוסק

זעיר ;

(2) הוא מוכר נכסים או נותן שירותים דרך עיסוק בו מחזור

עסקאותיו כמשמעותו בחוק מס ערך מוסף בשנת המס אינו עולה על סך

60% מהשכר הממוצע במשק.

"עוסק זעיר פטור" – עוסק זעיר שמחזור עסקאותיו מעיסוקו זה בשנת המס

בצירוף שאר הכנסותיו מיגיעה אישית באותה שנה אינם עולים על סך

60% מהשכר הממוצע במשק ;

¹ ס"ח תשל"ו, עמ' 239.

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

"עסקה זעירה" – מכירת נכס או מתן שירות שנעשו במסגרת עיסוקו של עוסק זעיר ;

"המערכת" – מערכת מקוונת שיקים המנהל לצורך רישום עוסקים זעירים, דיווח על עסקאות זעירות ותשלומים לפי סעיף 3 ;

"השכר הממוצע במשק" – כפי שתפרסם הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לגבי אותה שנה ; ואם פרסמה לגבי חודשים בלבד ולא ממוצע שנתי – ממוצע שנתי של השכר הממוצע החודשי שתפרסם הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

2. עסקאות ודיווחן (א) עוסק זעיר יציין את היותו עוסק זעיר על קבלה או כל מסמך אחר היוצא מטעמו בקשר לעיסוקו כעוסק זעיר.

(ב) עוסק זעיר ידווח במערכת על כל עסקה זעירה שביצע בסמוך לביצוע העסקה.

3. ביטוח לאומי וביטוח בריאות (א) דיווח עוסק זעיר שאינו עוסק זעיר פטור על עסקה זעירה, ישלם באמצעות המערכת, מס הכנסה בשיעור האמור בסעיף 121(ג) לפקודת מס הכנסה מסך התקבול שקיבל עבור העסקה.

(ב) דיווח עוסק זעיר פטור על עסקה זעירה, ישלם באמצעות המערכת 5% מסך התקבול שקיבל עבור העסקה.

(ג) על אף האמור בכל דין, שילם עוסק זעיר כאמור בסעיף (א) או (ב), ייראו אותו כמי ששילם את דמי הביטוח הלאומי על פי חוק הביטוח הלאומי, התשנ"ה-1995³ ואת דמי ביטוח בריאות על פי חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994⁴, בגין הכנסותיו כעובד עצמאי באותה שנת מס.

(ד) המנהל יעביר את התשלומים שהתקבלו כאמור בסעיף (ב) לידי המוסד לביטוח לאומי.

4. העדר יחסי עבודה בעסקה זעירה (א) על אף האמור בכל דין, התקשר עוסק זעיר עם לקוח בעסקה זעירה אחת או רבות, לא יהא בהתקשרות זו כדי להקים יחסי עבודה בין הצדדים לעסקה, והצדדים לא יחובו בכל חובה אשר היו חבים זה לזה לו היו ביניהם יחסי עובד ומעביד.

(ב) התקשר עוסק זעיר בעסקה זעירה אחת או רבות, והתקיים בה האמור להלן, תהא זו חזקה שלא התקיימו בין הצדדים יחסי עבודה למעט אם הוכיח אחד מהצדדים אחרת :

(1) הלקוח הוא לקוח עסקי ;

³ ס"ח התשנ"ה, עמ' 210
⁴ ס"ח התשנ"ד, עמ' 156.

(2) סכום העסקאות השנתי שערך העוסק הזעיר עם אותו לקוח עלה על 40% מהשכר הממוצע במשק;

(3) השירות שנתן העוסק הזעיר ניתן באופן שגרתי במעון הלקוח, בכלי עבודה שבבעלות הלקוח, ומועדי מתן השירות נקבעו על פי החלטתו של הלקוח.

(ג) הוראות סעיף זה יחולו אף אם מחזור עסקאותיו של עוסק זעיר עלה בשנת מס על 60% מהשכר הממוצע במשק; לעניין זה יראו את מי שנרשם כעוסק זעיר כאמור בפסקה (1) בהגדרה "עוסק זעיר" באותה שנת מס, כעוסק זעיר.

5. תיקון חוק מס ערך מוסף בחוק מס ערך מוסף, בסעיף 31(3), אחרי "עוסק פטור" יבוא "עוסק זעיר כהגדרתו בחוק עוסק זעיר, התשפ"ג-2023".

6. תיקון פקודת מס הכנסה בפקודת מס הכנסה⁵:

(1) בסעיף 1 אחרי ההגדרה "עסק" יבוא:

"עוסק זעיר", "עוסק זעיר פטור" – כהגדרתם בחוק עוסק זעיר, התשפ"ג – 2023;

(2) בסעיף 9 אחרי פסקה (3) יבוא:

"(3א) הכנסות מעסקאות זעירות של עוסק זעיר פטור";

(3) בסעיף 121, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

(ג) (1) על אף האמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב), המס על הכנסתו החייבת של עוסק זעיר שאינו עוסק זעיר פטור יהיה בשיעור האמור בסעיף 121(א)(2);

(2) בסעיף זה, "הכנסתו החייבת של עוסק זעיר" – מחזור עסקאותיו של עוסק זעיר;

(3) הוראות פרק שני לחלק ג של חוק זה לא יחולו על הכנסתו החייבת של עוסק זעיר."

7. שר האוצר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

⁵ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

8. סמכות בית הדין . סמכות השיפוט על פי חוק זה, ובכלל זה סעיף 4 לחוק, תהיה בידי בתי המשפט לעבודה האמורים בפרק הראשון לחוק בתי המשפט, התשמ"ד-1984⁶, בהתאם לסמכויות הקבועות בו.
9. תחילתו של חוק זה שלושה חודשים מיום פרסומו. תחילה

דברי הסבר

מוצע להכיר במעמד חוקי של 'עוסק זעיר', במטרה להפחית את הנטל הרגולטורי על עסקים בעלי הכנסות נמוכות. כיום עוסק שהכנסותיו אינן עולות על 60% מן השכר הממוצע במשק נדרש לפתוח תיק במס הכנסה, במע"מ, ובביטוח הלאומי, למרות שבפועל לרוב לא יידרש לשלם מס הכנסה מהכנסותיו או לגבות מע"מ בגין עסקאותיו. כדי לצמצם את חסמי הפתיחה של עסקים זעירים ולפשט את ההליך מוצע לקבוע מעמד עוסק זעיר של מי שהפדיון השנתי מעיסוקיו כעוסק זעיר אינו עולה על 60% מן השכר הממוצע במשק. עוסק זעיר יהיה פטור מגביית מע"מ עבור עסקאותיו וידווח על הכנסותיו באמצעות מערכת מקוונת שתחסוך את פתיחת התיק.

בנוסף מוצע כי עוסק זעיר שהפדיון מעיסוקו כעוסק זעיר בשנת המס בצירוף שאר הכנסותיו מיגיעה אישית באותה שנה אינם עולים על סך 60% מהשכר הממוצע במשק, יהיה פטור מתשלום מס הכנסה וישלם שיעור של 5% מהכנסותיו למוסד לביטוח לאומי עבור דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות. עוסק זעיר שאינו עומד בקריטריון זה יחויב בתשלום מס הכנסה בשיעור של 35% על הכנסותיו מהעיסוק הזעיר, אך יהיה פטור מתשלום דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות.

בנוסף, החוק נועד להסיר חסמים ולאפשר התקשרות יעילה עם עוסקים זעירים המתקשרים עם בתי עסק אחרים בהעסקה חלקית ומוגבלת, ולעיתים עיסוקם עם לקוחות רבים במקביל. אחד החסמים הרגולטוריים העומדים בפני העוסק הזעיר הוא החשש כי התקשרות עמו תיצור יחסי עבודה בינו ובין הלקוח ותחייב את הלקוח בעלויות נוספות ובחובות סוציאליות שהוא מתקשה לצפות. מהתקשרותם של לקוחות עם עובד זעיר גדל עוד יותר בשל העובדה שיחסי העבודה אינם מוגדרים בחוק. יחסים אלו הם פרי יצירתה של הפסיקה ונקבעים על ידי בתי המשפט או בתי הדין לעבודה ממקרה למקרה על פי מבחנים נסיבתיים. יתר על כן, הכנסותיו הזעירות יחסית של העוסק הזעיר עלולות להביא את בתי המשפט או בתי הדין לקבוע כי קיים יחס של פערי כוחות בין הצדדים ופערי כוחות אלו מחייבים הכרה בקיומם של יחסי עבודה. החשש מהתקשרות עם העוסקים הזעירים מהווה חסם משמעותי עבורם ופוגע בהכנסתם; וחסם עבור עסקים המבקשים להתקשר איתם.

מטרת חוק זה היא לאפשר לעוסק הזעיר להתקשר עם לקוחות באופן שלא יהיה ספק כי הוא פועל כספק או נותן שירות עצמאי, בלי ליצור יחסי עבודה ומבלי שיתחייבו בחובות העובד והמעביד. עם זאת מוצע כי במקרים מסוימים החזקה כי אין מדובר ביחסי עובד ומעביד תהיה ניתנת לסתירה על ידי הצדדים. בנוסף מוצע כי הסמכות לדון בסכסוכים שבין הצדדים לעסקה יהיו בבתי המשפט האזרחיים רגילים ולא בבתי הדין לעבודה העוסקים בסכסוכי עבודה.

הצעות חוק דומות בעיקרן הונחו על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת אריאל קלנר וקבוצת חברי הכנסת (פ/2366/23), על שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חברת הכנסת גלית דיסטל אטבריאן (פ/2461/23), ועל ידי חברת הכנסת איבתיסאם מראענה (פ/2417/29).

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חבר הכנסת אביר קארה וקבוצת חברי הכנסת (פ/2411/24), על ידי חבר הכנסת שלמה קרעי (פ/2416/16) ועל שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חבר הכנסת דוד ביטן (פ/2579/5), על ידי חברת הכנסת שרון מרים השכל (פ/2580/5), על ידי חבר הכנסת בועז ביסמוט (פ/2581/5), על ידי חבר הכנסת מיכאל מרדכי ביטון (פ/251472/5), על ידי חבר הכנסת אריאל קלנר (פ/252300/2) ועל ידי חבר הכנסת עידן רול (פ/252833/2).

הצעת החוק זהה לפ/252833 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ה' בניסן התשפ"ג (27.03.2023)

⁶ ס"ח תשמ"ד, עמ' 198.